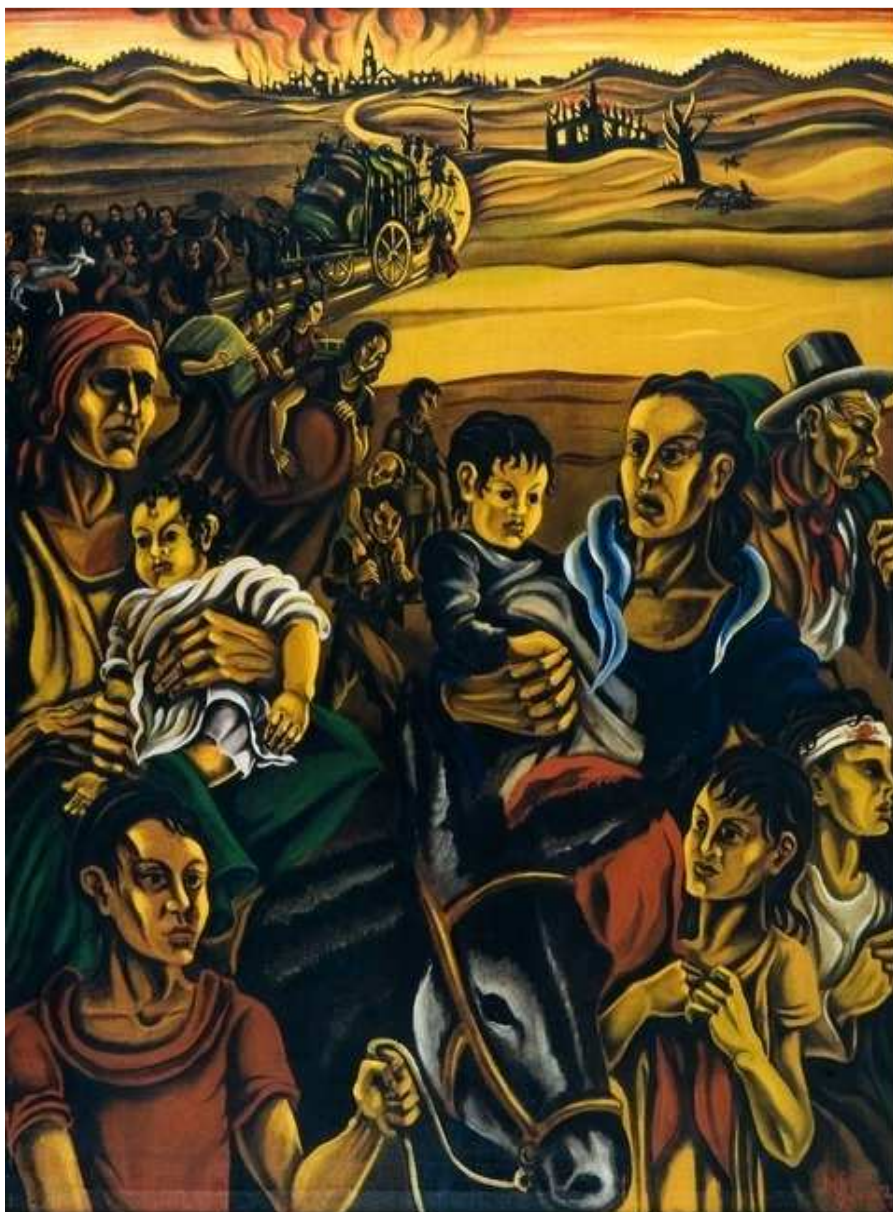

HELIOS GÓMEZ

Daniel Diaz. Publicat a Art

"Evacuación". Pintura a l'oli

Helios Gómez

Rodríguez, és un artista incombustible, condemnat a un relatiu oblit, a causa d'una forta vinculació al moviment anarquista i comunista. La pertinença a aquests moviments polítics marcarà la vida i la trajectòria artística d'aquest pintor gitano també conegut com el "Artista de la corbata vermella".

Helios sempre va retre homenatge al sevillà barri de Triana que el va veure néixer el 1905. Ja en la seva adolescència s'inicià en el món de l'art, treballant com a pintor a la fàbrica de ceràmica de la **Cartuja de Sevilla**, i malgrat els seus humils orígens, va trobar la manera per poder assistir a classes nocturnes de Belles Arts. En aquesta primerenca edat contactà amb els cercles

anarquistes andalusos als quals s'adhereix i milita des de 1923. La seva formació com a pintor s'incrementa a l'anar-se'n a viure a Barcelona on aviat entra en contacte amb els nous moviments artístics europeus de les *Primeres avantguardes*. Les seves primeres obres estan molt influenciades pel cubisme, que poc a poc va abandonant per adoptar un art més d'acord al moviment obrer que serà el gran leitmotiv de les seves obres. Aviat li arriba l'oportunitat d'exposar en llocs de renom com el *Kuursal de Sevilla*, *l'Ateneu de Madrid* i a la galeria d'avantguardes *Dalmau de Barcelona*. Tot aquest desplegament d'activitat artística no li fa abandonar les seves reivindicacions polítiques que ho faran caure sota persecució policial durant la dictadura de Primo de Rivera, fet que el portarà a estar durant llargs períodes a l'estranger.

En 1927 se'l pot veure a París, d'on de sobte serà expulsat per participar activament en les manifestacions en contra de la execucions dels Anarquistes **Nicola Sacco i Bartolomeo Vanzetti**. Això li farà començar una llarga marxa que el durà a Amsterdam i Viena, per a més tard residir a Brussel·les on participarà en la il·lustració del llibre *Rien qu'un homme* de **Max Deaville**. També exposa al *Cafè des Arts* i a la *Lanterne sourde*. Aquestes exposicions posen al pintor a l'altura d'artista internacional. Els seus èxits li faran entrar en contacte amb el pintor Peter Alma, de qui es farà gran amic i amb qui s'aproparà a la avantguarda marxista *Progressive Kunst* de Colònia, que influirà de manera profunda en l'art de Helios i li donarà l'oportunitat de viatjar a la U.R.R.S. com a delegat d'entitats culturals que promouen l'art soviètic a Europa. Més tard residirà a Berlín el 1930 i publicà la seva la sèrie **Días de ira**. Però romandrà poc temps en la capital alemanya ja que la fi de la dictadura de Primo de Rivera li permet tornar a Espanya i estar fora de la clandestinitat. Un any després participà en la lluita social, escrivint per a la premsa comunista, en diaris com *L'Hora*, *L'Opinió* i *La Batalla*. I és en aquesta data i després de la seva estada a la U.R.R.S on abandonà la militància anarquista i s'integrà dins

del comunisme antistalinista, dins de la Federació Comunista Catalano-Balear (F.C.C.B.). En aquesta mateixa època surt a la llum la seva sèrie revolució espanyola.

En 1932 i a causa del seu treball per al partit Comunista és detingut i ingressa en el penal de Jaén, on gràcies a les gestions del seu amic Peter Alma serà alliberat sota fiança i va poder col·laborar així en el congrés d'artistes proletaris de Moscou. La llarga vaga dels miners belgues de Borinage marcarà l'estil artístic del pintor, qui s'allunyarà

Cartell sobre la revolta d'Astúries l'any 1934

definitivament de les línies de realisme soviètic que propaga el partit i es centrarà en el cartellisme i les arts gràfiques, arts que considerava el veritable espai creatiu per a un veritable art proletari. Després dels lamentables successos d'Astúries (1934) publicà la seva sèrie més coneguda **Viva octubre**.

A les portes de la guerra civil Helios és nomenat president del recentment creat sindicat d'Arts Gràfiques, i ja en 1936 se li pot veure a les barricades de Barcelona combatent a les forces rebels. Serà nomenat **comissari polític** de la U.G.T. i participarà activament en l'enfrontament civil, arribant a organitzar la Columna Ramón Casanellas. Serà apartat del front acusat d'assassinar un capità del seu propi bàndol i serà perseguit pel comunisme stalinista acusat de trotskista i llibertari, cosa que el portarà a abraçar de nou l'anarquisme. Tot i així seguirà publicant obres en diferents periòdics de tall sindical com **el Frente**, diari vinculat a la C.N.T. Organitzarà també una exposició sobre **Durruti**. Participà en exposicions col·lectives de la Generalitat on destacarà seu oli **Evacuación**, que avui dia es pot veure al museu MNAC de Barcelona.

La derrota republicana el portarà a diferents camps de concentració, primer a França i després a Algèria. El 1942, ja alliberat, tornarà a Espanya on crearà el grup *Liberamiento Nacional Republicana* l'any 1944, fet que el portarà a ser empresonat de 1945 a 1946 i de 1948 a 1954. Pintarà la **Capilla gitana**, a la fatídicament coneguda com a presó Model de Barcelona, obra mural que encara avui dia s'està lluitant per la seva conservació, va ser blanquejada però el 1996 es va poder recuperar. A causa del seu empresonament la salut de Helios es ressent greument i mor a Barcelona el 1956.

"Capilla gitana", obra mural realitzada a la presó Model de Barcelona

L'obra i la vida d'Helios Gómez està marcada per una vigorosa activitat que el manté en una profunda connexió amb el pols social de l'agitada època que li va tocar viure. A les seves primeres exposicions al Kuursal de Sevilla veiem un art que ens apropa al món gitano, aviat la influència del futurisme i el cubisme li atrapen i comença a fer servir formes amb un nou llenguatge viu, de traç fort i dinàmic, que caracteritzarà la seva obra. Els seus temes sempre seran durs, directes i de gran realisme narratiu. Després dels seus viatges per Europa entrà en l'òrbita soviètica, però les directrius del partit no podran encasellar l'estil vivaç i llibertari del nostre pintor. De fet és en aquest període quan abraça el grafisme i el cartellisme endinsant-se en un art del poble i per al poble, on els

temes estaran marcats pels esdeveniments que pateixen la classe treballadora com en les seves sèries **Viva octubre**, **Revolución Española** i **Días de Ira**.

El seu colofó final, la **Capilla gitana**, és un retorn als orígens, un mirar a un enrere tranquil i assossegat, als seus primers dies. Gairebé es pot veure al traç més sinuós com l'artista busca una concòrdia existencial plasmada en la calidesa de la mirada de la verge i l'inusual colorisme d'aquesta obra.

<http://www.museuvirtualgitano.cat/ca/art/pintura/helios-gomez.html>